

**SOCIJALISTIČKI SAVEZ KAO FAKTOR PODIZANJA I
RAZVIJANJA SAMOUPRAVLJAJEKE POLITIČKE KULTURE
SONDAŽE JAVNOG MIŠLJENJA U SRH INDIKATOR
RAZVIJENOSTI POLITIČKE KULTURE I ORIJENTIR
SOCIJALISTIČKOM SAVEZU**

Socijalistički savez Hrvatske sve više respektira činjenicu da u uvjetima sve složenijih i sve dinamičnijih društveno-političkih procesa, u toku kojih izrastaju brojni novi oblici organiziranja i integriranja samoupravljačkog društva i razvijaju se novi samoupravljački proizvodni društveni odnosi praćeni snažnim tendencijama osamostaljivanja središta ekonomske i političke moći i dominacije monopola različitih oblika — da u tim uvjetima i sam politički život postaje sve intenzivniji i bogatiji, ali i sve složeniji i sve suptilniji, jer se »politika« sve jače utkiva u svakodnevni život, u shvaćanje i ponašanje sve širega kruga građana, pripadnika najrazličitijih društvenih struktura i slojeva. Svjestan svega toga, Socijalistički savez Hrvatske praktički se orijentirao na to da se i sam brže, smjelije i radikalnije transformira u suvremenu, modernu političku organizaciju, kako bi se što prije osposobio ne samo da prihvata i apsorbira sve nove impulse politiziranih građana i udovoljava svim zahtjevima koji iz toga proizlaze, nego da i sam neprekidno daje sve nove poticaje i stvaralački ih uobličava u konkretnu akciju.

Osuвременiti svoje političko djelovanje — za Socijalistički savez znači u prvom redu osloboditi se svakog voluntarizma, projiciranja vlastitih predodžbi, želja i htijenja kao opće prisutne stvarnosti; svakog donošenja zaključaka i poduzimanja mjera na temelju subjektivnih procjena i parcijalnih interesa; davanja ocjena na temelju osobnih dojmova i zapažanja; improvizacija i sličnog. Umjesto takvih pristupa i metoda političko djelovanje; rasprave, zauzimanje stavova i donošenje odluka valja temeljiti na znanstvenim istraživanjima, koristiti se studiozno obrađenim, analitičkim materijalima, objektivnim pokazateljima i argumentima, istraživati i sagledavati uzroke pojavama i zbivanjima, ne zadržavati se samo na njihovim vanjskim manifestacijama.

Prihativši takvu globalnu orijentaciju, Republička konferencija SSRNH poslala je od toga da Socijalistički savez ne može uspješno politički djelovati bez čvrstog oslonca na znanstveno ispi-

tivanje i utvrđivanje vrlo složenih i suptilnih kretanja u oblasti javnog mišljenja. Od toga da joj upravo proučavanje kretanja javnog mišljenja daje jedan od prijeko potrebnih elemenata za usmjeravanje i organiziranje neposredne političke akcije kako u razvijanju i poticanju pozitivnih, tako i radi suzbijanja i modifikiranja negativnih tendencija u mišljenjima i stavovima javnosti.

Istraživanja javnog mnijenja¹ služe joj istodobno i kao indikator za uočavanje nedostataka i slabosti u vlastitom političkom djelovanju i upućuju je na određeni način na to što treba poduzimati kako bi te slabosti brže i radikalnije otklanjala i djelovanje Socijalističkog saveza prilagodila zahtjevima i potrebama javnosti; omogućava joj da provjerava efikasnost i uspješnost političke akcije, da valorizira kako stil i metode, tako i sadržaj i usmjerenost idejno-političkog djelovanja Socijalističkog saveza i ostalih političkih i društvenih organizacija.

Rezultati dosadašnjih istraživanja nedvojbeno govore da je golema većina stanovnika SRH zadovoljna općim političkim prilikama u zemlji — postotak ispitanika koji su decidirano izjavili da su »sasvim«, odnosno »uglavnom« zadovoljni kreće se između 92, koliko je iznosio u vrijeme poznatih događaja u i oko ČSR, te 89,5 na samom početku i 86,2 potkraj (listopad) godine 1969. Takvo kretanje svakako traži i zavređuje detaljnija ispitivanja, analize i ocjene, odgovarajuću akciju i određeni angažman svih društveno-političkih i ekonomskih činilaca, no to ne ulazi u naša trenutačna razmatranja o političkoj kulturi.

Približan — iako nešto nepovoljniji — rezultat daje i istraživanje dra P. Novosela u dijelu u kojem procjenjuje »stupanj povjerenja u sistem« koristeći se indikatorom »mogućnost društva da ostvari svoje osnovne ciljeve« — 81% ispitanika odgovara na taj upit sa »sasvim«, odnosno »u priličnoj mjeri«.²

U tom kontekstu dr Novosel analizira i komparativne podatke »o područjima nacionalnog ponosa« i utvrđuje kao »značajan veoma visok postotak« ispitanika — 54% — koji su na prvo mjesto stavili političke institucije, pod čim se — kako se navodi — podrazumijevaju: samoupravljanje, socijalistički razvoj, revolucija, NOB i sl.

Na nešto modificiran ali direktan upit postavljen u dosadašnjim ispitivanjima javnog mnijenja SRH »smatra li socijalizam najprikladnijim putem za naš razvitak« ili drži da je on »jednako dobar kao i drugi putovi razvitka«, u lipnju 1968. godine 44%

¹ Republička konferencija SSRNH — njezin Izvršni odbor — ugovorila je s Institutom za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu provođenje dugoročnih sistematskih, periodičnih ispitivanja javnog mišljenja SRH. U suradnji s odjelom tog instituta za istraživanje javnog mnijenja do sada su provedene tri sondaže javnog mnijenja o aktualnim društveno-političkim pitanjima — i to u razdoblju lipanj-srpanj god. 1968, prosinac-siječanj 1968/69. i u listopadu 1969. godine.

² Dr P. Novosel: Politička kultura u SRH str. 36

ispitanika odgovorila su da je »socijalizam najprihvatljiviji«, u siječnju 1969. njihov se broj popeo na 53,5%, a istodobno je postotak onih koji smatraju i »ostale putove jednako dobrim kao i socijalizam« opao sa 17 na 9,5%, a onih koji misle da »ima i boljih putova za naš razvitak« pao je sa 4 na 1,8%.

Karakteristični su podaci o tome kako naša javnost ocjenjuje samoupravljanje i uspješnost djelovanja pojedinih predstavničkih i samoupravnih tijela i njihovih organa. Samoupravljanje je smatralo »najvažnijim temeljem socijalizma« lipnja 1968. godine 50%, siječnja 1969. g. 55,9%, a listopada iste godine 51% respondenata. Najuspješnijim ocjenjuje djelovanje općinske skupštine 52% kao »vrlo uspješno«, a zatim Sabora i Savezne skupštine 51% populacije. Djelovanje mjesnih zajednica dobilo je ocjenu »vrlo uspješno« od nešto nižeg broja — 42% ispitanika. Istodobno je ocjenu »loše« djelovanju općinske skupštine dalo 17%, a mjesne zajednice 21% respondenata. Djelovanje radničkih savjeta ocijenilo je kao »vrlo uspješno« 41%, upravnih odbora 39%, savjeta ekonomskih jedinica 32%, a zborova radnih jedinica 29% ispitanika (iz reda zaposlenih u radnim organizacijama). Simptomatično je da one samoupravne institucije koje su građanima i radnim ljudima najbliže dobivaju manje povoljne ocjene. Mislim da je to stoga što su ljudi prema njima znatno kritičniji, i to upravo zato što su za njih najneposrednije svakodnevno vezani. U tom bi svjetlu, čini mi se, valjalo procjenjivati i rezultate istraživanja dra Pavla Novosela o »percepciji utjecaja tijela političkog odlučivanja«. Ocjenjujući odgovore na upit »da li rad organa samouprave u mjestu dovodi do poboljšanja prilika ili bi bilo bolje bez takvog njihovog rada«, dr P. Novosel misli da je izjašnjavanje 59% ispitanika kako taj rad »nekad dovodi do poboljšanja a nekad ne« »prije negativno nego pozitivno«.³

Na to, na veću kritičnost građana i radnih ljudi u ocjenjivanju temeljnih samoupravljačkih i predstavničkih tijela upućuju i neki podaci o procjeni distribucije utjecaja u radnoj organizaciji i općini u istraživanjima javnog mnijenja SRH. Ispitanici su ovako stupnjevali utjecaj u radnoj organizaciji — srpanj 1968.:

	previše	premalo	koliko treba	ne znam
	%	%	%	%
Vi lično	4	32	44	20
proizvođači	3	43	36	18
radnički savjet	8	26	55	11
upravni odbor	11	20	56	13
službe-administracija	25	9	46	20
direktor	35	8	42	15
sindikati	4	49	31	16
Savez komunista	8	27	39	26
organizacije i organi				
izvan poduzeća	9	10	17	64
pojedinci ili grupe	24	6	8	62

³ Ibid str. 32

U istraživanjima listopada 1969. godine dobijena je ova slika distribucije utjecaja u općini, odnosno mjestu:

	previše	premal	koliko	ne znam	bez
	%	%	%	%	odgov
Vi lično	0,7	25,5	20,7	44,1	9,0
zbor birača	1,0	23,4	31,2	35,3	9,1
savjet mjesne zajednice	0,9	16,3	28,9	42,9	11,1
upravni aparat	13,3	7,6	25,9	42,3	10,9
općinska skupština	8,3	9,5	31,1	40,1	11,1
Socijalistički savez	3,0	16,0	26,8	43,1	11,1
Savez komunista	6,1	12,8	26,9	43,0	11,2
Sabor	2,6	7,7	25,7	52,5	11,5
Savezna skupština	5,0	5,5	25,5	52,5	11,5

Iznenaduje u stanovitom smislu, pa i zabrinjava, vrlo malo postotak odgovora »ne znam« (osobito zbir »ne znam« i »bez govora«). On svakako traži detaljnija istraživanja i upozorava kako na nedostatke u političkom radu tako i na izrazite slabosti u funkcioniranju predstavničkih samoupravljačkih tijela.

U tom kontekstu mogu se promatrati i rezultati odgovora ispitanika na pitanje misle li »da njihovo učešće na sastancima« (u obliku zborova birača, Socijalističkog saveza, mjesnih zajednica, zborova radnih jedinica, sindikata i dr. »pomaže razvoju mjesta, komunizaciji, poduzeća« (tim skupovima, prema rezultatima istraživanja, postotak odgovora stavlja se »uvijek« ili »često« 39%, i to zborovima birača 28%, radnim jedinicama 23 i 20% ostalima) 51% ispitanika odgovorilo je da njihovo sudjelovanje na tim sastancima pomaže »mnogo« (28%) i »ponešto« (23%).

Iako se globalni podatak da je golemo većina stanovnika republike »sasvim« ili »uglavnom« zadovoljna općim političkim prilikama u zemlji može uzeti kao vrlo značajan pozitivni indikator, ipak niz detaljiziranih pokazatelja nedvojbeno pokazuje neke od osnovnih intencija i nastojanja u izgradnji i razvoju društvenog sistema još uvijek nisu u svakodnevnom životu i nisu si realizirane adekvatno njihovoj općoj prihvaćenosti i namjerama svjesnih faktora. To se u prvom redu odnosi na samoupravljivanje i raspodjelu prema rezultatima rada, na njihovo praktično ostvarivanje. Svakodnevna nastojanja na stvaranju što povoljnijih uvjeta za dosljednije i brže oživotvoravanje i samoupravljanje raspodjele prema radu ostaje prema tome prvorazredan, urgentan zadatak svih društveno-političkih faktora.

Rezultati naših istraživanja ukazuju, naime, na to da je samoupravljanje prihvaćeno kao ideja i kao generalna, globalna orijentacija. Ljudi, međutim, nisu zadovoljni praktičnim ostvarivanjem te ideje, oživotvoravanjem te orijentacije.

U tom smislu na posebno razmišljanje, razradu i znatno istraživanje upućuje da samo 5% ispitanika među najznačajnijim uspjesima u našem dosadašnjem razvitku navodi »uspjehe

moupravljanju«, a samo 3% »raspodjelu osobnih dohodaka prema radu«. Štaviše, i članstvo SK stavlja u prvi plan našu vanjsku politiku, a tek nakon toga samoupravljanje.

Čak između 14,6 i 18% ispitanika kao »slabosti koje ih najviše smetaju« navodi »neopravdane raspone u plaćama«. (VII 1968. bilo ih je 15, I 1969. 18, a X 1969. 14,6%. Na prvom mjestu slabosti stavljeno je »više riječi nego djela«: 21, 20 i 29,6%).

Karakteristični su u tom pogledu stavovi članova SKH Zagreba.⁴ U odgovoru na upit što smatraju najvažnijim zadacima reforme 22% ih je stavilo na prvo mjesto samoupravljanje, 21% raspodjelu osobnih dohodaka prema rezultatima rada, a 18% zahtjev »više sredstava radnoj organizaciji«. Na direktno pitanje provodi li se sada raspodjela dohotka prema radu, 88,9% decidirano izjavljuje »ne«, a samo 7,7% odgovara sa »da« — 3,4% odgovorilo je da nije o tome razmišljalo. Kao razlog takvom stanju naveli su 44,7% to što o tome »odlučuju grupe ili pojedinci bez radnika«, 19,5% »samovolju rukovodilaca, 31,8% odgovara »pomanjkanje dobrih pravilnika, instrumenata«, a 4,0% »nešto drugo«.

Na pitanje koje mjere smatraju najvažnijim, odgovorilo je 41% »javna odgovornost«; 33% »dosljedno provođenje zaključaka i odluka«; 9% »dosljedno provođenje rotacije«; 8% »veća sloboda iznošenja mišljenja«; 6% »bolja informiranost«; 3% »veća demokracija u izborima«.

U velikoj su mjeri indikativni i već navedeni podaci o relativno visokom postotku neinformiranih i nezainteresiranih građana SRH za rad i djelovanje predstavničkih i samoupravnih tijela i njihovih organa. Osobito visok stupanj neobaviještenosti i nezainteresiranosti pokazuje seosko stanovništvo. Među njima čak 82% »nema određenog mišljenja o djelovanju samoupravnih organa u različitim oblastima društvenog života«.

Na slabost i neefikasnost sadašnje usmjerenosti i način političkog djelovanja, a na svoj način i na stupanj ideološke izgrađenosti, odnosno neizgrađenosti, ukazuju i ocjene što ih građani daju o radu na sredstvima za rad u ličnoj svojini — odbacuju ga članovi Saveza komunista (62%) i radnici; kao i stav prema religiji: oko 59% populacije Hrvatske smatra je »potrebnom« (41%) bilo »korisnom« (18%); od toga je 65% sa sela, a 51% onih koji žive u gradu.

Osobito su značajni za Socijalistički savez i ostale političke organizacije i njihova rukovodstva podaci o političkoj aktivnosti građana, odnosno o njihovoj ocjeni političkog rada i djelovanja društveno-političkih organizacija kao svojevrsnim indikatorima razine samoupravljačke političke kulture. Činjenica je, na primjer, da više od 3/4 građana ne odlazi ni na kakve sastanke, da 77% »rijetko« ili »nikad« ne ide na sastanke koje organizira So-

⁴ Ispitivanje je izvršio Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu na traženje Gradske konferencije SKH Zagreba u lipnju i srpnju 1968. godine.

cijalistički savez, a 79% na sastanke mjesnih zajednica, itd. Jedini sastanci koji privlače nešto veću pažnju jesu zborovi birača. pa ipak 61% građana posjećuje ih »rijetko« ili »nikada«; 35% ističe da za to »nema vremena«, a 30% da od sastanaka »nema nikakve koristi«, odnosno da se »zaključci« različitih skupova »ne provode u život«. Samo polovina od onih koji odlaze na sastanke misli da »prisustvovanjem sastanku može koristiti« u bilo kom obliku »rješavanju problema društva«, a većina ocjenjuje da je prisustvovanje sastanku »nekorisno gubljenje vremena«.

Iz toga se za političke organizacije — i ne samo za njih — nameće kao zaključak i zadatak hitno i radikalno mijenjanje metoda, stila i sadržaja djelovanja kao i načina pripremanja, organiziranja i vođenja sastanaka.

To ujedno upućuje da bi u ocjenjivanju efikasnosti, pa prema tome i suvremenosti političkog djelovanja Socijalističkog saveza valjalo polaziti kako od toga je li i ukoliko jest u središtu općih društvenih i političkih zbivanja, tako i od toga koliko je okrenut i zaokupljen upravo onim pitanjima kojima je zaokupljena i sredina u kojoj djeluje, posebice oni njezini segmenti koji obuhvaćaju radnike i radne ljude u cjelini.

To osobito vrijedi za rukovodstva koja pri takvom procjenjivanju pokazuju koliko poznaju, koliko »oslušuju« i koliko stvarno uvažavaju sve ono što kao mišljenje, stav, zahtjev, odnosno kao kritika i reagiranje egzistira u određenoj javnosti; koliko su spremni da, opipavši puls javnosti, razluče bitno od nebitnog i usmjere svoju aktivnost na to da okupe i angažiraju što više ljudi, organizacija i institucija, da organiziraju i usmjere njihovu akciju na ono što se ocjenjuje kao bitan problem i optimalno rješenje.

Sondaže javnog mišljenja SRH ukazuju na gotovo alarmantnu odsutnost kontinuiranog, sustavnog i organiziranog ideološko-političkog djelovanja i na veoma velike praznine i ozbiljne nedostatke u informiranosti naših građana, a to — jedno i drugo — nedvojbeno ide među bitne elemente samoupravljačke političke kulture. Za Socijalistički savez iz toga proizlazi kao prvorazredan zadatak u podizanju političke kulture stalno provođenje smišljenog, sistematskog i programiranog ideološko-političkog rada, uz istodobno poduzimanje — sustavnije, organiziranije i efikasnije — najraznovrsnijih mjera i akcija kojima će se u najkraće mogućem vremenu optimalno podići stupanj informiranosti radnih ljudi i građana.

Obaviještenost građana jedan je od temeljnih preduvjeta za ostvarivanje njihovih samoupravljačkih prava, a ujedno i jedan od bitnih elemenata oblikovanja aktivnog i odgovornog javnog mišljenja.

Zbog nedostatnog ideološko-političkog djelovanja, zbog nedostatka često i elementarne obaviještenosti dobar dio populacije ne snalazi se i dezorijentiran je, pa i znatno nezainteresiran za neka

čak i najvitalnija pitanja društvenog života, na što, između ostalog — ukazuje i vrlo visoka frekvencija odgovora »bez mišljenja« ili neutralistički sav ispitanika. A to je jedan od vrlo relevantnih indikatora nerazvijenosti političke kulture u nas.

Naša nastojanja na brzem i efikasnijem podizanju razine samoupravljačke političke kulture moraju stoga polaziti od toga da i ideološko-politički rad i rad na informiranju ljudi sve više traže razrađen, diferenciran pristup i metodu, sadržaj i stil pri obraćanju i komuniciranju sa svakom grupacijom, svakim društvenim slojem, svakom kategorijom građana.

U takvim okolnostima Socijalistički savez ne može djelovati na način kakvim se nekada služio. Sadržaje i metode djelovanja on mora prilagođavati svojoj novoj društvenoj funkciji aktivne snage socijalističke demokracije, faktora društveno-političke integracije građana-samoupravljača i njihovih samoupravljačkih asocijacija.

Prilikom utvrđivanja pravaca, metoda i oblika osuvremenjavanja svog političkog djelovanja Socijalistički savez mora prema tome polaziti od osnovnih znanstvenih spoznaja značajki i osobitosti određene etape u razvoju i izgrađivanju društva.

Politička djelatnost bit će toliko efikasnija koliko bude proizlazila iz istraživanja i procjena kakvi su u svakoj fazi razvoja samoupravljanja stvarni društveni sadržaji i kakva je priroda društvenih odnosa unutar pojedinih samoupravnih institucija i njihovih asocijacija.

U tim okolnostima Socijalistički savez je dužan da nalazi i njeguje one metode djelovanja koje će poticati i razvijati angažirane rasprave, koje će omogućavati da se svaki građanin ispolji kao akter, kao stvarni sudionik u razmatranju i utvrđivanju političkih stavova i odluka bilo o općim društvenim problemima, bilo o svojim osobnim preokupacijama.

Za političare osobito je značajno da sagledaju, da uz pomoć znanosti istraže koliko je sfera politike stvari izraz samoupravnih struktura društva, koliko izražava povijesne interese radničke klase, a koliko još uvijek služi ispoljavanju određenih monopolskih središta moći.

Za Socijalistički savez u ovom je trenutku bitno proučiti i utvrditi kakve su stvarne mogućnosti njegova utjecaja na samoupravni mehanizam u rješavanju konkretnih društvenih problema na makro i mikro-planu; kako bi se trebao organizirati i koje metode djelovanja razvijati da bi osiguravao te utjecaje.

To stoga što je u našim uvjetima upravo Socijalistički savez takva organizacija koja omogućava da se interesi, pogledi i zahtjevi svih društvenih slojeva, svih društvenih struktura slobodno izraze, da se međusobno sučeljavaju i da sintetizirani u dominantan interes, u najprogresivniji stav prerastu u praksu i prenesu se u sadržaj političkih odluka. Jedino se tako i monopol odlučivanja pojedinih grupa i središta bitno ograničava i postepeno

ukida. Jedino se tako mogu svesti na najmanju mjeru i otvoreni ili prikriveni sukobi interesa i shvaćanja pojedinih društvenih slojeva, pojedinih profesija i pojedinih lokaliteta.

Suvremeni pristup političkom djelovanju, moderna politička aktivnost traži ne samo suvremena i moderna sredstva i metode političkog djelovanja nego i političara novog profila. Pažnja na odgovornijih političkih činilaca i političkih organizacija u cjelini još uvijek nije dovoljno okrenuta profilu političkog radnika. Njemu gotovo da se i ne vodi briga. Utoliko je urgentnije i značajnije da se to počne činiti što prije, i to znanstveno, sistematski i kontinuirano.

Tek kada svi elementi, sve ono što čini i može učiniti političko djelovanje i političke organizacije suvremenima, maksimalno efikasnim, a time, i, što je osobito značajno, sadržajima, metodama i oblicima prijemčivim i privlačnim što širem krugu građana — ali uz striktno poštovanje činjenice da svi ljudi nisu i ne mogu biti podjednako zainteresirani za svaki društveni, ekonomski, politički i drugi problem — tek će tada i utjecaj ideološko-političkih faktora na samoupravljačku političku kulturu, u prvom redu to me što će i koliko će omogućavati i osiguravati dosljedno izgrađivanje samoupravnih institucija i ostvarivanje samoupravljačkih društvenih odnosa, dolaziti do punog izražaja i pokazati svoju pravu vrijednost.

stizanja određene svrhe, jednostavno, mehanički prenose i bez ikakva modificiranja primjenjuju na sasvim drugačiji, u suštini sasvim novi politički sistem — sistem samoupravljačke socijalističke demokracije? Ili, drugim riječima: zar nije dužnost znanosti, znanstvenih institucija i radnika da primjeni takvih metoda i usporedbi dobivenih rezultata pristupaju stvaralački, da, koristeći se tuđim spoznajama, metodama i rezultatima daju svoj znanstveni doprinos analizi i istraživanjima i pojava i njihovih uzroka u novom društveno-političkom sistemu, u društvenim odnosima što se tek izgrađuju, tek formiraju. To više i to prije kad to »novo« što se izgrađuje — a to su samoupravljački proizvodi i društveni odnosi — već svojim početnim oblicima izaziva opću pažnju i postaje željom i stremljenjem najprogresivnijeg dijela javnosti u svim dijelovima svijeta bez obzira na ekonomsko-političke sisteme i ideologiju.

SOCIALIST ALLIANCE AS A FACTOR OF RAISING AND DEVELOPMENT OF SELF-GOVERNMENTAL POLITICAL CULTURE

Summary

The Socialist Alliance of Croatia is more and more conscious of the fact and it more and more respects the fact that in the conditions of more and more complex and dynamic social political processes in the course of which there have been raising numeral new forms of organization and integration of our self-governmental society and new self-governmental productive and social relations have been developing accompanied by strong tendencies of becoming more and more independent in the sphere of the centers of economic and political power and dominance of monopoly of different aspects — that in such conditions political life itself becomes more and more intensive and rich, but also more and more complex and subtle, because politics more and more penetrates into the everyday life, into understanding and behaviour of a wider circle of citizens belonging to most different social structure and strata.

Starting from this point Socialist Alliance has found that their political action cannot be successful, besides other reasons, without firm support of scientific research and establishing very complex and subtle movements in the sphere of public opinion.

Therefore the Republic Conference together with the Institute for Social Research of the University of Zagreb have started the long run, systematic, periodic research of the public opinion of the Socialist Republic of Croatia.

Three examinations of public opinion have been made so far about actual social-political questions.

The results of these investigations say that vast majority of population of the S. R. of Croatia are satisfied with general political conditions in our country. The percentage of those examined who decidedly declared that they were »entirely« or »mainly« satisfied was between 92, which number was in the time of the known events in Czechoslovakia, and 89,5 at the very beginning and 86,2 at the end of 1969 (in October).

Very characteristic seem to be the data about that how the public of the S. R. of Croatia qualifies self-government as well as successful actions of particular representative and self-governing bodies and their organs.

The action of the Communal Assembly is marked as the most successful (it is marked as »very successful« by 52%), and then follow the Republic

INTERVENCIJA U RASPRAVI NA SIMPOZIJU O POLITIČKOJ KULTURI

Da li je i koliko je moguće, dopustivo — posebice meritorno — izvoditi zaključke, na primjer, o političkoj kulturi, služeći se istim metodama istraživanja u društvima različitim društveno-političkih i ekonomskih sistema — aplicirajući te metode, i, osobito, uspoređujući rezultate istraživanja dobivene mehaničkom primjenom tih metoda i usporedbom dobivenih rezultata mjeriti u biti ipak sasvim različite vrijednosti koje nastaju i izražavaju se u suštinski različitim društvenim i proizvodnim — klasnim — odnosima?

Na apsurdnost mehaničkog prenošenja takvih metoda i usporedbe tako dobivenih rezultata i zaključaka, po mom sudu, najeklatantnije ukazuje i dio istraživanja dra Pavla Novosela obrađen na strani 46 — iako se i on sam u stanovitom stupnju od njih ograđuje. Citiram iz tog dijela:

»U okviru istraživanja političke kulture, najvažnije je naravno pitanje postojanja jaza između pripadnika različitih političkih stranaka i struja. Na žalost, u našoj zemlji to nije moguće ispitivati. No socijalna udaljenost prema drugim grupama populacije može se koncipirati i kao neka opća tendencija reagiranja, i zato je, barem za svrhe grube orijentacije, moguće stavove prema drugim političkim strankama zamijeniti stavovima prema drugačije kategoriziranim društvenim grupama, na primjer, prema drugim nacijama ili prema drugim religijama. U našem istraživanju upotrijebljen je ovaj potonji indikator...«

Na temelju rezultata prikazanih u tabeli 25, koja bilježi postotke indiferentnih prema ženidbi s osobom koja pripada određenoj **političkoj stranci**, odnosno, u nas, prema osobi određene **vjerske pripadnosti**, izvodi se zaključak: »da su naši ispitanici u pogledu socijalne udaljenosti koju osjećaju prema pripadnicima drugih grupa došli na pretposljednje mjesto...«

Mene to, naime, navodi da postavim kao veoma značajno pitanje: je li i koliko je dopustivo da znanstvene institucije i znanstveni radnici, koristeći se znanstvenim dosezima, odnosno istraživačkim metodama i rezultatima što se primjenjuju i upotrebljavaju u, po svojoj biti, potpuno različitim društveno-ekonomskim i političkim sistemima radi utvrđivanja, prikazivanja i po-

Assembly and the Federal Assembly (51% of population). The action of the place communities is marked as »very successful« by a lower number of 42% of the examined.

The actions of the workers' councils are marked as »very successful« by 41%, of managing boards by 39%, of the councils of economic units by 32%, and of the meetings of working communities by 29% the examined. It is symptomatic that those self-governing institutions which are nearest to citizens have achieved lower marks. I think it is because people are more critical towards them just because they are directly connected with them in their everyday life. It seems that from this point of view it would be necessary to valueate also »the perception of the influence of the body of political decision«. Dr. Pavle Novosel considers — meanwhile — that in the answer to the question »does the work of the organ of self-government in a place leads to better conditions or would it be letter without such work«, 59% of the examined say that this work »leads sometimes to better results and sometimes not«, so that it seems as **»more negative than positive«**.

(Translated by S. Paleček)